

II RIIGIKOGU

8. istungjärk. **Protokoll nr. 241 (24).** 1925. a.

II Riigikogu koosolek 10. juunil 1925. a.
kell 7.05 min. p. l.

Kokku on tulnud 74 Riigikogu liiget.

Walitsuse looshis: sõjaminister **J. Soots**,
töö-hoolekandeminister **Chr. Kaarna**,
põllutööminister **A. Kerem**,
kohutuminister **R. Gabrel**.

P ä e w a k o r d:

1. Riigikogu juhatusel liigete walimine.
2. Riigimaade põlisele tarwitamisele ja omanduseks andmise seadus — III lugemisel.
3. Heakorra ja julgeoleku seaduse täiendamise seadus — III lugemisel.
4. Hoolekandeseadus — III lugemisel.
5. Omawalitsustele awanside andmise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.
6. Wäljaweotolli põhitariifi muutmise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.
7. Maaparanduse laenu fondi seadus — maakomisjoni ettepanek.
8. Mõnesuguste süütegude asjas karistuste ja kohtupidamise korra muutmise seaduse („Riigi Teataja“ nr. 147/148 — 1920. a.) § 8. tühistamise seadus — üldkomisjoni ettepanek.
9. Keskwee-komisjoni koosseisu täiendamisseadus — üldkomisjoni ettepanek.
10. Weeühisuste seadus — maakomisjoni ettepanek.
11. Matmispaikade seadus — üldkomisjoni ettepanek.
12. Usutunnistusliikude ühingute ja nende liitude seadus — üldkomisjoni ettepanek.
13. Perekonnaseisu seadus — üldkomisjoni ettepanek.
14. Perekonnaseisu seaduse maksmapanemise seadus — üldkomisjoni ettepanek.
15. Rahukohtunikude kohtuallu wuse muutmise seadus — üldkomisjoni ettepanek.
16. Riigiasutuste koosseisude muutmise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

17. Kohtupalati ja rahukogude kohtuistungite koosseisu muutmise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

18. Riigiwapi seadus — üldkomisjoni ettepanek.

19. Eesti kultuurkapitaali seaduse muutmise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

20. Wabaduse Risti annetamise lõpetamise seadus — riigikaitse komisjoni ettepanek.

21. Kaitsewäeosade ja -asutuste alla wõetud ruumide üürinormide maksuse pikendamise seadus — omawalitsuse komisjoni ettepanek.

Koosolekut juhatab abiesimees **A. Jürman**.

Sekretääri kohal abisekretäär **J. Piiskar**.

Koosolek algab kell 7.25 min.

Juhataja **A. Jürman**: Awan Riigikogu koosoleku. Päewakord on Riigikogu poolt kindlaks määratud.

Enne esimese päewakorra-punkti juurde minemist on teadaandeks sõna sekretääril.

1. Teadaandmine Sekretäär **J. komisjoni antud Piiskar**: Tolliseaduseelnõu dustiku muutmise ja seaduseelnõu täiendamise seadus on Riigikogu juhatusel poolt antud rahaasjanduse komisjoni.

2. Riigikogu juhatusel liigete walimine. Riigikogule on tulnud järgmised teadaanded: 1) „Riigikogule. Sellega teatan, et ma Riigikogu sekretääri kohalt ära astun. Tallinnas, 10. juunil 1925. a. T. Kalbus.“ 2) „Riigikogule. Sellega teatan, et mina Riigikogu sekretääri esimese abi kohalt tagasi astun. Tallinnas, 10. juunil 1925. a. J. Holberg.“

Juhataja **A. Jürman**: Selle päewakorra-punkti kohta on tulnud järgmised ettepanekud.

„Tööerakonna rühma nimel panen ette kandidaadiks noorema abiesimehe kohale rkl. Tõnis Kalbus'e. A. Anderkopp.“

„Teen ettepaneku Riigikogu sekretäri kohale walida rkl. J. Holberg. A. Tupits.“

„Kristliku rahwaerakonna nimel panen ette walida Riigikogu sekretäri abiks rkl. L. Raudkepp. H. Bauer.“

„Teen ettepaneku walida Riigikogu sekretäri esimese abi kohale Eesti rahwaerakonna poolt rkl. O. Liigand. J. Jaanis.“

Asun hääletamisele selles järjekorras, nagu ma ette kandsin. Kõigepealt tuleb hääletamisele ettepanek walida noorema abiesimehe kohale Tõnis Kalbus. Walimine sünnib kimmisel hääletamisel. Paliun sedelid wälja jagada. (Hääletatakse.) Kuna meil praegu ainult 1 sekretäär, siis on ettepanek tehtud hääletelugejateks ka endisi sekretääre paluda. Sellele wastu ei waielda. (Hüüded: Palume!) Hääletamise tagajärjed on järgmised. Poolt on antud 52 häält, wastu 17 häält, erapooletuid 4, seega on kodukorra § 2. põhjal Tõnis Kalbus walitud Riigikogu nooremaks abiesimeheks.

Asun järgmise ettepaneku hääletamisele — walida sekretääriks J. Holberg. (Hääletatakse.) Hääletamise tagajärjed on järgmised: Poolt on antud 58 häält, wastu 11 häält, erapooletuid 5, seega on rkl. J. Holberg Riigikogu sekretääriks walitud.

Walimisele tuleb 1 abisekretäär. Siin on 2 ettepanekut tehtud, esiteks kristliku rahwaerakonna poolt walida Riigikogu esimeseks abisekretääriks rkl. Raudkepp. Asun selle ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.)

Hääletamisele tuleb teine ettepanek — walida rkl. Liigand Riigikogu sekretäri abi kohale. (Hääletatakse.) Hääletamise tagajärjed on järgmised: rkl. Raudkepp'i poolt on 44 häält, rkl. Liigand'i poolt on 31 häält. Kumbki ettepanek ei ole saanud kodukorra § 2. esimese lõike korras tarwilikku hääleenamust, sellepärast tulewad need uuesti hääletamisele, nüüd juba „poolt“ ja „wastu.“ (Hääletatakse.)

Hääletamise tagajärjed on järgmised: rkl. Raudkepp'i poolt on 44 häält, wastu

31, rkl. Liigand'i poolt on 31, wastu 36, — seega on esimeseks abisekretääriks walitud rkl. Raudkepp.

3. Riigimaade põlisele tarwitamisele ja omanduseks andmise seadus — III luge-misel.

Üldkommissjoni aruandja J. Holberg kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega §§ 8—13.

§ 8. Riiklikust maatagawarast lahutatud maakoha peal asuwad riigi päralt olewad hooned, wiljapuud, mets ja muud päraldused hinnatakse Wabariigi Walituse poolt wäljaantud erimääruse alusel enne maakoha põlise tarwitamise õiguse üleandmise kohta tehtawa lepingu sõlmimist ja müüakse maakoha saajale hiljemalt põlise tarwitamise wõi omanduse lepingu sõlmimisel.

§ 9. Paragrahw 7 alusel määrab koha hinna kindlaks kohalik hindamise komisjon järgmises koosseisus: esimees põllutööministri määramisel, põllutöministeeriumi esitaja ja üks liige kohaliku walla riigirentnikkudest wõi asunikudest wallanõukogu walimisel.

Komisjoni tööde juurde kutsutakse kohasaaja ja tarbekorral asjatundjad. Komisjoni otsus antakse kohapidajale teada, mille peale wiimane kahe nädala jooksul, arwates otsuse kättesaamise päewast, maakonna hindamise komisjonile edasi wõib kaewata.

Kõik kohaliku komisjoni otsused lähewad läbiwaatamiseks maakonna hindamise komisjoni.

§ 10. Maakonna hindamise komisjon, mille koosseis: kohtunik rahukogu määramisel, kui esimees, üks põllutöministeeriumi ja üks maakonnawalituse esitaja, — waatab läbi hindamise aktid ühes juurdekuuluwa materjaliga, otsustab ära sissetulnud kaebtused ja saadab aktid kas kinnitamiseks põllutöministrile wõi uueks läbiwaatamiseks kohalikele hindamise komisjonile.

Maakonna hindamise komisjoni koosolekust antakse teada wastawa wallanõukogu poolt walitud liikmele kui ka kaebajatele, kes wõiwad komisjoni istungil seletustega esineda.

§ 11. Põlise tarwitamise õigus selle seaduse mõttes on Balti eraseaduse (III

köide) §§ 1324—1334 ettenähtud instituut ühes muudatuste ja täiendustega, mis käesolevas seaduses ette nähtud.

§ 12. Põlise tarvitamise wahekorra sõlmimisel ei jäta riik omale õigust renti ühekülgselt muuta wõi kõrgendada (Balti eraseadus, III köide, § 1333).

§ 13. Koha põliseks aastarendiks arwatakse 4% §§ 7, 9 ja 10 ettenähtud korras kindlaksmääratud maakoha hinnast ja 0,25% administratsiooni kuludeks, mis osade wiisi kaks korda aastas tasutakse.

Aruandja **J. Holberg** (loeb):

§ 14. Kodanikud, kes ajutise walituse 20. dets. 1918. a. määruse ja 15. weebruari 1923. a. autasu seaduse põhjal maad saanud, on § 13. tähendatud rendist wabastatud. Samuti on rendist wabastatud pensioniõigusest lahtiütlemise korral wabadussõjas wigastatud sõjawäelased, kelle tööjõu lõpulik kaotus on vähemalt 40%, ja wabadussõjas langedud sõjawäelaste perekondade liikmed. Põlise pidamise õiguse edasiandmise korral müügi, kinkimise ehk pärandamise teel arwatakse koht rendi alla üldisel alusel, õiguse edasiandmise päewast arwates, kuid mitte enne 1. maid 1945. a.

Hooneid, wiljapuid ja metsa omandawad selles paragrahwis tähendatud maasaajad üldistel alustel.

Põllutööminister **A. Kerem**: Panen ette käesolew paragrahw seadusest wälja jätta. Walitsusel on praegu arutamisel ja walituse komisjonis läbi waadatud eriseadus, mis neidsamu küsimusi käsitab ja lahendab ja sellepärast ei ole põhjust neid küsimusi osaliselt selles seaduses ette ära otsustama hakata.

Juhataja **A. Jürman**: Härra põllutööministri ettepanek kui puhteitaw eraldi hääletamisele ei tule. Panen § 14 hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 14 tagasi lükatud.

Aruandja **J. Holberg** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega §§ 15—18.

§ 15. Põlisel tarwitajal on õigus tema käes põliselt tarwitada olewat maakohta käesolewa seaduse ja sama hindamise alustel omandada.

§ 16. Riiklikust maatagawarast lahutatud maakohtade müügi korral oman-

duseks arwatakse ostuhinnaks §§ 7, 9 ja 10 ettenähtud korras kindlaksmääratud maakoha hind.

Ostuhinna tasumine sünnib ostja soovil kas korraga, osade kaupa wõi aastamaksudena kaks korda aastas.

§ 17. Maakoha hind, rendimäär ja nende tasumiseks määratud aastamaksud ühes wõla pealt wõetawate protsentidega kantakse põlise tarvitamise lepingusse kuldkroonides.

§ 18. Maakoha ostmisel wõlgujäänud summa kantakse kinnistusraamatusse esimese pandiõigusena (obligatsioonina). Wõlg tasutakse aastamaksudena hiljemalt 60. a. jooksul, kusjuures wõlgnikul õigus on wõlga enne kindlaksmääratud tähtaega terwelt wõi osaliselt tasuda. Wõla pealt wõetakse 4% intresse, 0,25% administratsiooni kulusid ja kustutusprotsenti wastawalt kustutusajale.

Kinnistusraamatusse kantakse ka kõik riigi poolt maade põliste tarwitajatele wõi omanikkudele maakohtade siseseadmiseks wäljaantud laenud.

Aruandja **J. Holberg** (loeb):

§ 19. Kodanikud, kes ajutise walituse 20. dets. 1918. a. määruse ja 15. weebruari 1923. a. autasu seaduse põhjal maad saanud, on ostuhinna intresside maksmisest wabastatud. Samuti on intresside maksmisest wabastatud pensioniõigusest lahtiütlemise korral wabadussõjas wigastatud sõjawäelased, kelle lõpulik tööjõu kaotus on vähemalt 40% ja wabadussõjas langedud sõjawäelaste perekondade liikmed. Juhtumistel, kui maakoha saaja soowib koha wäärtust korraga tasuda, kas ostu-müügi lepingu allakirjutamisel ehk esimestel 20 aastatel, siis arwatakse tema kasuks ostuhinnast $\frac{1}{60}$ maahinnast iga aasta kohta, mille wõrra warem enne 20 aasta lõppu ostuhind lõpulikult tasutakse. Maakoha wõõrandamise korral müügi, kinkimise ehk päranduse teel, hakkab omandaja intresse maksuma üldisel alusel, omandamise päewast arwates, kuid mitte enne 1. maid 1945. a.

Hooned, wiljapuud ja mets lähewad selles paragrahwis tähendatud maasaajatele omanduseks üldistel alustel.

Põllutööminister **A. Kerem**: Teen ettepaneku ka see paragrahw wälja jätta samadel põhjustel, mil § 14 wälja jäeti.

Juhataja **A. Jürman**: Ettepanek kui puht eitaw — eraldi hääletamisele ei tule. Asun § 19. hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 19 tagasi lükatud.

Aruandja **J. Holberg** kannab ette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega §§ 20—23.

§ 20. Tähtajaks tasumata jäänud rendi kui ka koha wäljaostu summade pealt maksab wõlgnik 1% kuus wiiwitusraha, pooled kuud terweteks arwates, ja kui wõlad ühe aasta jooksul tasutud ei ole, ilma seadusliku pikenduse saamata, nõutakse need sisse järgmisel maksutähtajal ühes protsentidega wastuwaidlemata maksude sissenõudmise korras.

Erakordsetel juhtumistel wõib põllutöominister rendi kui ka ostusummade maksutähtaega pikendada kunni kolme aastani ka ilma wiiwitusrahata.

§ 21. Riiklikust maatagawarast lahutatud maakohtade põlise tarwitamise ja ostumüügi lepingute kawa kinnitab Warariigi Walitsus.

§ 22. Käesolewa seaduse põhjal riiklikust maatagawarast wäljaantawate maakohtade põlise tarwitamise wõi omanduslepingute kinnitamine sünnib not. sead. §§ 303—369 ettenähtud korras.

§ 23. Kinnistuspalwetega esitatakse:

a) põllutöoministeriumi ja maakoha põlise tarwitaja wõi omandaja wahel sõlmitud põlise tarwitamise wõi omandamise leping, millele alla kirjutanud põllutöominister wõi tema wolinik ja põline tarwitaja wõi omandaja. Põlise tarwitaja wõi omandaja allkiri olgu notariaalselt kinnitatud;

b) põllutöoministeriumi poolt walmistatud maakoha plaan ühes eksplikatsiooniga, alla kirjutatud, nagu eelmises punktis a-s tähendatud.

Aruandja **J. Holberg** (loeb):

§ 24. Not. sead. § 369 ettenähtud maksud wõetakse käesolewa seaduse põhjal kindlaksmääratud maakoha hinnast, niisama ka lepingus kindlaksmääratud hoonete, wiljapuude, metsa ja muude päralduste hinnast.

Käesolewas paragrahwis ettenähtud kulud kannab põline tarwitaja wõi omandaja.

R. Penno (as.): Mina kordan seda parandust, mis härra Jõeäär tegi üldkommisjonis, nimelt § 24-dale juurde lisada II lõige, praegune II lõige jääks kolmandaks: „Põlise tarwitamise wõi omanduslepingute esimesel kinnistamisel (§ 20) ei wõeta kinnistus- (kreposti-) ja tempelmaksu“. Põhjendan seda sellega, et see oli üldkommisjoni ettepanek, see wõeti üldkommisjonis wastu selletõttu, et kõrgem hind, mis nüüd III lugemisel wastu on wõetud, läbi läks, ja põhjenduseks oli see, et asunikud ei suuda kõrgema hinna juures maksta umbes 40.000-list ühekordset maksu. See oleks neile õige raske ja teeks selle seaduse teostamise wõimatuks.

A. Jõeäär (stp.): Wäga lugupeetud rahwasaadikud! Mina toetan seda ettepanekut ja lisaks neile motiividele, mis lugupeetud eelkõneleja, härra Penno, ette tõi, tähendaksin weel, et endistel aegadel, Wene walitsuse ajal, kui müüdi päriseks kroonuwalla talusid, ja samuti kui mõisnikkudelt endised rentnikud talusid päriseks ostsid, ostumüügi lepingute kreposteerimise korral need lepingud wabastatud olid kõikidest wõrdlemisi wäikestest maksudest, näiteks akti poslinist ja teistest paarirublalistest maksudest, sest arwati, et esimene kinnistamine isegi nende wõrdlemisi wäikeste maksude alla ei peaks käima, mis õieti riigi kulude katteks olid mõeldud. Siis ei olnud weel sarnast maksu, nagu praegu wõetakse, 6% krepostimaksu ja 2% tempelmaksu, waid ka tempelmaks oli ühekordne. Käesolewal korral on aga kinnistus- ja tempelmaksu summa kokku 8% ostuhinnast ja kui üldkommisjoni poolt esitatud kujul see hind on wastu wõetud, siis teeks 8%, kui talukoha hind umbes 200.000.—, miinimum 16.000.— keskmise talu kohta wälja. (W a h e l h ü ü e R. P e n n o, a s. p o o l t.) Kui hoonete hind juurde arwata, siis weel rohkem. Selle erakorralise maksu pealepanemine ei ole millegagi põhjendatud ega õigustatud, sest kõik maksud riigi tegelikkude kulude katmiseks käesolewal korral jääwad alles, asunikul tuleks maksta üle 1000 marga akti wäljaandmise, kreposti registri awamise eest jne., mis täiesti kulud kataks, mida riigil kreposteerimisega kanda tuleb. Ma arwan, et sarnane erakorraline maks, mis kogusummas üle poole mil-

jardi ulatab, rahwamajanduslikult mitte millegagi põhjendatud ei ole. Mikspärast peaks asunikude kiht, kes nii-kui-nii teiste maksudega koormatud, sarnast erakorralist maksu maksma. Ma arwan, et neil põhjustel minu ettepanek wastu võetaw peaks olema, ja loodan, et Riigikogu seaduse selles osas sarnasel kujul wastu võtab, nagu üldkommisjon selle esitas.

M. Laarman (põl.): Kuna parandus wastu võetud, millega võrreldes endisega, maahind poole kõrgemaks tõstetud, siis arwab põllumeeste rühm, et täiesti õiglane on, kui vähemalt sellega natukene seda reguleerida ja parandada püütakse, et krepostimaksu asunikudelt ei võeta. Sellepärast hääletame meie esitatud paranduse poolt.

Juhataja A. Jürman: Aruandja lõpusõna ei tarwita. § 24. juurde on rkl. Penno poolt tehtud parandus, § 24. juurde lisada teine lõige, kuna praegune teine lõige jääks kolmandaks. Parandus oleks järgmine: „Põlise tarwitamise wõi omanduslepingute esimesel kinnistamisel (§ 20) ei võeta kinnistus- (kreposti) ja tempelmaksu“. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu võetud.

Asun § 24. hääletamisele ühes wastu võetud parandusega. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on § 24. wastu võetud.

Aruandja J. Holberg (loeb): § 25. Kõik tulud, mida riik riiklikust maatagawarast lahutatud maakohtade tarwitamisest käesolewa seaduse põhjal saab, maha arwates administratsiooni kulud, arwatakse riiklikuks asunduskapitaaliks, mille tarwitamise kord määratakse kindlaks eriseadusega.

O. Gustawson (stp.): Teen ettepaneku § 25. välja jätta. Käesolew paragrahw omab tendentsi, mis peaks olema meie riigi eelarwe ühtluse seisukohalt täiesti wastuwõtmatu. Meil arutatakse praegu üldkommisjoni wastawas alamkommisjonis eelarwe-seadust, mille üheks kandwamaks põhimõtteks on: kõik riigile kuuluvad tulud loetakse ühisteks riigi tuludeks. Käesolew paragrahw seab aga nende tulude tarwitamise, mis riigimaade põliseks tarwitamiseks wõi omanduseks andmise seaduse põhjal saa-

dakse, sootuks teisele alusele. Ta tahab need tulud lokaliseerida ses mõttes, et nad kuuluksid ainult põllutöoministeeriumile. Tahetakse minna tagasi selle oma aja ära elanud põhimõtte juurde; iga ministeerium elagu sellest, mis ta sisse võtab. Kui aga waadelda välisriikide wiimase aja eelarweid, siis wõib näha, et sellele põhimõttele pea igas riigis on lõpulikult selg pööratud. On leidnud üldist tunnustamist põhimõtte: ükski ministeerium ei tohi, nagu rahwas ütleb, elada ainult oma pätsi otsas, kulutades seda, mis ta ise sisse võtab. Mulle tundub üldse imelikuna, et rahaministeerium esitades ühelt poolt eelarwe-seaduse, teiselt poolt ei leia tarwilikuks kaitsta käesolewal korral eelarwe-seaduse üht tähtsamat tuludeühtluse põhimõtet. Kujutage ette, et need miljardid, millest siin jutt olnud ja mis ühede kalkulatsioonide põhjal vähemad, teiste põhjal suuremad, tehakse kõik põllutöoministeeriumi soomustatud waraks. (Wahelhüües asunikud rühmast.) Siin on öeldud selge sõnaga: „Arwatakse riiklikuks asundus-kapitaaliks, mille tarwitamise kord määratakse kindlaks eriseadusega“. Asundus-kapitaali hulka kuuluvad järelikult nii rent kui müügiraha. On kindel, et eriseadusega korraldatud kapitaalide tarwitamisel maksab teistsugune käsitamiskord, mis erineb tawalisest eelarwe-korrast. Sellepärast arwan ma, et riigi eelarwe ühtluse seisukohalt ei tohiks § 25. wastu võetaw olla. Summad, mis käesolewa seaduse kaudu saadakse, kuuluvad ühesugustel alustel ühiselt kõigi teiste riigi sissetulekutega üldiseks riigisissetulekuks. Wastasel korral wõiks siit edasi minna ja nõuda: kui põllutöoministeerium on õigustatud ise ära tarwitama sissetulnud tulud, siis peaks sarnane põhimõtte tunnustamist leidma kaubandus-tööstusministeeriumi, haridusministeeriumi jne. suhtes. Meil on aga terwe rida ministeeriume, kellel üldse tulused ei ole. Mis tähendatud ministeeriumid tegema peaksid — nad oleksid püsti hädas.

R. Penno (as.): Siin ongi wist koer maetud! Meil kõneldakse sellest, et asundus- majapidamisi rajades ei tule neid väljaminekuid, mis sel puhul tekiwad, teiste kodanikkude õlgadele panna, waid asundus- majapidamised peawad omaga välja tulema. Siin aga tullakse sarnase parandus-ettepanekuga, millest on näha,

et asumaa majapidamistest küllalt kõrge hinna juures siiski talusid wõib loota ning öeldakse, see on riigi omandus, sellest rahast maale anda ei wõi. (W a h e l h ü ü e M. L a a r m a n 'i, põl.: poolt.) Teisi erikapitaale ongi loodud ja luuakse veelgi ja minu arwamise järele on see wäga õiglase, niisama nagu käesolew kapitaal wäga õige ja otstarbekohane on. Kui meie maareformi lõpustaadiumini teostada tahame, siis peame arwestama ka kõigi nende maadega, mis meil maa-seadusega üldse üle wõetud on. Mitte üksnes nende maadega, mis wälja antud on, waid ka nende maadega, mis kultiwerrimist nõuawad. Kui meie tahame neid sissetulekuid, mis asundus-majapidamiste põlisele tarwitamisele andmisest sisse wõtata, muuks otstarbeks ära kasutada, kui selle maa kultiwerrimiseks, selle maa tulukuse tõstmiseks, siis on see wäga wildak tee. Ja need härrad räägiwad siis endale wastu. Ma wõiksin härra Gustawson'i rahustada, et ma olen ka riigi eelarwet lugenud, ja sealt wäga mitmesuguseid summasid lugenud, mis erisummadena wälja antakse. Neid erisummasid on eriti sealt reast (N ä i t a b p a h e m a l e p o o l e.) kaitsitud. Tuletan meelde Teile elukorterite ehitamise fondi loomise soowi piirituse seaduse juurde ja ma wõiksin siin veel teisi niisuguseid fondisid ette tuua. Ja siin räägitakse siis veel põhimõtetest. Pidage ikka ise ka, mis Teile üles olete seadnud.

J. Hünerson (põl.): Maaolude korraldamine on üks tähtsamatest Eesti wabariigi eluküsimustest. Seda oleme meie siin, waatamata erakondade peale, igauks toonitanud ja rõhutanud. Meie oleme ühtlasi sellel äratundmisel, et praegumaksew maaseadus ja teised seadused, mis meie tema täienduseks oleme andnud, ka see seadus, mis meie siin III lugemisel täna wastu wõtame, et kõik need seadused ei suuda kaugeltki veel mitte meie maaolusid nõnda korraldada, et need meie rahwa elunõuetele wastaksid. Meie ei wõi öelda, et sellega asi joonas oleks, waid wäga palju jääb veel teha ja arendada. Kui meie maaolude korraldamist nii tähtsaks peame, siis peame meie igal ajal ka selle peale mõtlema, kust meie need ainelised abinõud wõtame, millega meie seda õigekstunnistatud seisukohta maksma paneme, et maaolusid wähegi korraldada. Kui meie

maamüügist tulewad summad jookswate riigi sissetulekute hulka arwame, siis tõepoolest, nagu härra Penno tähendas, ei ole õiget wahet enam, missugused summad maa eest on saadud, ja mis mujalt on tulnud, siis ei ole summadel enam seda nime juures. Hoopis teine asi on, kui maamüügist erifond moodustatakse, siis on teada, mis eest need summad on saadud, ja siis ei saa keegi ütlema tulla, et maaolude korraldamiseks need kulused kannawad, kes sellest kasu ei saa. Kui meie tahame, et maakorraldus ise ennast ära tasuks ja teised rahwakihid neid kulused kandma ei pea, siis on esimene abinõu selleks — tõmbame puhta wahe wahele. Muidugi ei tähenda see seda, et kui erakorralised tarwidused seda nõuawad, siis maakorralduse kapitaali mõneks teiseks otstarbeks kasutada ei saa. Igatahes peab see sündima iseäraliku seaduse põhjal ning wäga põhjaliku kaalumise järele. Kui meie aga kõik ühte kotti walame ja sealt alati jookswateks wäljaminekuteks wõtatakse, silmapilgu meeolus on ju mitmesuguseid tarwidusi, — siis jagame meie oma kapitaali ära teiste asjade peale ja lõpuks jääb meie peaküsimus, meie eluküsimus, otustamata ja õiendamata. Oma tähtsama küsimuse otsustamise kindlustame meie selle läbi, kui meie need summad erifondiks moodustame. Sellepärast peab tingimata igauks, kes asja tähtsust tõsiselt hindab, seda nõuet toetama.

J. Wain (stp.): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Kui arwesse wõtta rkl. Penno ja Hünerson'i wäiteid, peaks arwamisele tulema, et maareform on sarnane, mis kestab veel aastakümneid ühesuguse tulude andmisega ja kuludenõudmisega. Ainult on tarwis, et raha, mis temast sisse tuleb, tema arwele ka seisma jääks. Minule aga näib, et maareform on sarnane asi, mida tuleb teostada alguses wõimalikult kiiremini, ja sellepärast on täitsa loomulik, et temale esimestel aastatel suuremaid summasid juurde anda tuleb, nagu seda ka esimese 3, ja 4 aasta kestel on tehtud.

On tingimata tarwilik, et asunikud, kellel maakohad käes, wõimalikult ruttu ja wõimalikult suurt saaki maast saama hakkaksid. See ei tähenda aga poolestki mitte, et nendel 10 aasta pärast tarwis on raha ringkäigus hoida, et see, mida meie lähema 5 aasta jooksul maa

sisse paneme, järgmise 5 aasta jooksul veel täiel määral seal peab olema. (J. Hünerson, põl.: Meil on ju palju rahvast veel, kes maata.) Noh, Teie neile annate. (J. Hünerson, põl.: Ärge sealt wõtma minge, kust wõtta ei ole.) Maareformi on nii teostatud, et sinna ei saa enam raha anda. See on juba nurja aetud, ja eilsed otsused ajasid teda veel rohkem nurja. Kui aga tahetakse nendele seisukohtadele asuda, et see maareformi teostamise fond sarnane on, millest wõtta ega millele juurde panna ei tohi, siis tuleb wastus leida küsimusele, kas need summad, mis riigikassast wõetud, maksetakse tagasi wõi mitte, ja kui maksetakse, siis millal — kas tänasest päewast juba? Kas maareform ei tarwita veel riigikassast summasid juurde. (J. Hünerson, põl.: Kui waja ei ole, wõite kõik tagasi saada.) Kui waja ei ole; mina tean, et praegu on palju rohkem waja, kui maareformist sisse tuleb. Kujuneb nii wälja, et ei taheta suuri summasid ja tarwiduseta summasid aasta 10 pärast osalt magama panna, sulutakse nüüd juurdeandmine kinni, ja wenitame maareformi teostamise kas wõi 20 aasta peale. (J. Hünerson, põl.: Kes anda keelab, kui raha küll on, paneme juurde.) Aga kui Teie tahate fondi soomustada, mitte anda enam riigikassasse tagasi, on loomulik, et järgneb riigikassa soomustamine. See ei ole asunikudele kasulik, waid ta oleks just neile enestele esiotsa kahjulik ja wõiks alles wast 10 wõi 15 aasta pärast kasu tuua.

Põllutööminister A. Kerem: Ma lühidalt tahaksin veel toonitada, et Wabariigi Walitsus seda paragrahwi tähtsaks on pidanud. Põhjusti osalt olen ma warengi siin juba ette toonud. Walitsusel on sarnane arwamine, et maareformi kaudu ei taha riik mitte teenida, waid need summad, mis sel teel sisse tulewad, peawad sama reformi finantseerimiseks ja arendamiseks ära kulutama, ja sellepärast ei ole mingit põhjust karta neid summasid, mis meie maareformist saame, erifondiks luua. (J. Wain, stp.: Aga kas meie juurde paneme wõi ei pane?) Muidugi, kui riigil muid warandusi ja sissetulekuid on, mida tema meie maapoliitikale juurde wõiks lisada, siis arwan mina, et

seda wõib teha. Igatahes tulewikus wõib seda otsustada. Praegu meil neid summasid ei ole ja wõib olla tuleb esiotsa nende summadega piirduda, mis meie maa müügist saame. (J. Wain, stp.: Tuleb tollisid tõsta leiwa peale jällegi.) Siin on osalt selle peale tähelpanu juhitud, et ega meie maapoliitika maajagamisega veel lõpul ei ole. Meil on veel palju wabu maid, ja soode ja teiste kõlbmata maade peale ei ole asumine õieti alanudki veel. Et sinna asumine palju suurem raskustega ühenduses on, kui kultuurmaadele asumine, on teada. Meie wist lähematel aastatel teeme esimesi katseid sellel alal, kui need katsed senni on läbi wiimata, siis peasjalikult rahapuudusel. Minul on arwamine, et soo peale asumist tuleb kergendada wahest ka sel teel, et sinna kruntidele kõige hädapärasemad hooned enne asumist peale ehitatakse ja ka osalt parandatud maapinda ette walmistatakse, mille kulusid asunik siis aeg-ajalt jälle riigile tasuda wõib. Nii wõiksimet veel palju kulusid maareformi alal ette tuua ja oleks küll kõigeõigem, kui selleks raha, mis maa müügisummadest kokku saadakse, wõtta sellest fondikapitaalist, mitte aga maksude näol teiste kodanikude käest. Kui mina eriti veel maa-hinda ja eriti kõrgemat hinda kaitsesin, siis oli mul isiklikult see arwamine, et kõik need tulud, mis riik maadest saab, need tulewad sama maa peale tagasi juhtida, ja selle poolest oleks fondil ka veel eriline kindlustus, et maamüügist saadawaid tulusid teisteks otstarweteks riigi eelarwe korras ära tarwitama ei hakata.

O. Gustawson (stp.): Ma leian, et küsimus meelega wõi kogemata asetatakse, walele pinnale. Siin ei ole juttu sellest, kas riik tahab meie asunduspoliitikat rahaliselt toetada wõi mitte, waid jutt on riigi eelarwe süsteemist. Meil on juba ennegi katsutud harrastada sarnast süsteemi, kus maksab põhimõte: kes saab, see sööb. Alles tänawu kewadel tehti katse, metsade peawalitsuse tulude eelarwe, mis suurenenud 50.000.000 margani, määrata põllutööministeeriumi tarwitada põhimõttel: see on põllutööministeeriumi lisatasu ja peab kuuluma põllutööministeeriumile. Nii määratigi see summa ühispiimatalituste ja maaparenduse laenuks. Riigikogu aga ei jaganud seda seisukohta. Leiti, et kuigi see

on põllutöministeeriumi lisatulu, peab see ometi kuuluma üldiste riigi sissetulekute hulka ühistel alustel teiste tuludega, ega ole põllutöministeeriumil selle lisatulu peale tolli võrdki rohkem õigust kui teistel ministeeriumidel, ning jagati tähendatud lisatulu lõpuks sootuks teisiti.

Käesolewal korral leian ma, et põllutöministeeriumi ei tohi asetada enam soodustatud seisukorda võrreldes teiste ministeeriumidega, seda vähem, et praktiliselt meil raskeks läheb pidada neid piire, mida siin on kaitsenud rkl. Penno, samuti ka Hünerson. Kuidas kujutate teie ette summade jaotamist eriseaduse põhjal? Wõtkem üksainus näide — meil antakse asunikude organisatsioonidele kultuurilise toetusena iga aasta põllutöministeeriumi eelarwes teatud toetussummad. Selle juures on igakord tehtud tingimuseks, et asunikude liit ei tohi piirduda agronoomilise abiandmisega ainult asunikudele, vaid et tema on kohustatud agronoomilist abiandmist korraldama niihästi asunikudele kui ka wanadele põllumeestele. Ma arwan, et asunduskapitaalid võib ometi ja peab määrama summaksid põllumajandusliku kultuuri tõstmiseks. Olge nii lahke ja tõmmake siin piir, kust peale võib selleks määratud summaksid tarvitada ainult asunikudele ja kust peale wanadele põllumeestele. Teie saate wastupidise tulemuse sellele, mida härra Penno loodab. Siin võib juhtuda väga kergesti, et asunikude kulul hakatakse korraldama põllumajanduslikku abiandmist teistele kihtidele. Praktilisel käsitamisel ei suuda teie tõmmata neid wahettegewaid piire, mis teoreetiliselt mõeldavad. Samuti teistel põllutöministeeriumi tegevusaladel. Wõtke põllutöministeeriumi põllumajanduse peawalitsus, mis tegutseb mitte ainult asunduse alal, vaid kogu meie põllumajanduse korraldamise alal. Missugune osa selle peawalitsuse kulddest arwata asunduskapitaali ja missugune eelarwe-summade arwele? (W a h e l h ü ü d e d.)

Ma arwan, et ei saa seada küsimust nii, kas see on põllutöministeeriumile kasulik wõi mitte, vaid küsimus tuleb seada nõnda: millisena tahame meie näha oma eelarwe süsteemi. Kui käesolewal korral põllutöministeeriumi suhtes asutakse seisukohale, et on tarwis läbi wiia tulude lokalisatsioon, mis keelab siis tulewal aastal mõnda teist ministeeriumi

tulla samasuguse nõudega: meie oleme tuludena sisse wõtnud nii- ja niipalju; kõik need tulud kuuluvad meile ja nende tarvitamine tuleb korraldada eriseadusega. Ma küsin, mis meil siis eelarwest kui terwikust lõppude-lõpuks järgi jääb?

Härra Penno on katsunud seletada, nagu oleks igalpool Lääne-Euroopa riikides see põhimõte paikapidaw, et terwed tulude osad soomustatakse. Aga ma jään enne kui pärast arwamisele, et Lääne-Euroopa suurriikides pea igalpool on läbi wiidud riigi eelarwe ühtluse põhimõte. (K. I p s b e r g, põl.: See meile eeskujulik ei ole.) Härra Ipsberg, mina soovitaksin Teile waadata rohkem Mõtsu wõi Aseri poole. (W a h e l h ü ü e p õ l l u m e e s t e r ü h m a s t: M o s k w a p o o l e!) Siin on minu arusaamise järgi palju tähtsam põhimõte kui need näilised kasud, mida tahawad kaitsta härrad Penno ja Hünerson. Siin on otsustada süsteem, millele tahetakse rajada meie riigi eelarwe. Ma arwan, et süsteemi ei tohi tuua ohwriks ühe ministeeriumi küsitawaile kasudele.

R. Penno (as.): Mina pean weel kord tähendama, et meil tuleb wähendada erakorralisi ja korralisi tulusid. Kui meie räägime meie maksudest, mis tulewad maalt, olgu see siis asundusmaapidajate käest wõi wanade põllupidajate käest, siis on need maksud kahesugused, ühed korralised, teised erakorralised. Erakorralised maksud on käesolewal juhtumisel selle seaduse alusel maa wälja lunastamine. (O. G u s t a w s o n, stp.: E i o l e.) Päril kindlasti, Need tulud on hoopis teised, mida Teie, härra Gustawson, soovite riigi eelarwe tulude osas päril harilikus korras wälja anda. Seda peaksime ometi meeles pidama, et sellest tulewad ka järeldused teha. Kui nad erakorralised riigi sissetulekud on, siis tuleb neid tarvitada selles suunas, et wähe-malt nad sinna läheksid, kus nende õige koht on oma iseloomu poolest. Kui Teie toote sarnaseid näiteid, nagu agronoomiline abiandmine, et see on jagatud asunikude ja põllumeeste organisatsioonide wahel, siis arwan, et see ei ole erakorraline, vaid on korraline asi. Korralises riigis peab see korraline asi kestma ka sel puhul, kui talud heal järjel on.

Mis puutub aga sellesse, et asundustalud saawad erilisi soodustusi wõi laenusid, siis tuletan meelde, et need sisse-

tulekud, mis riik sellest müügist saab, tahetakse teisale juhtida, mis igatahes õige ei ole. Tuletame meelde näiteks linna elukorterite laenu. Meie ei pane erilist maksu peale uute majade ehitajatele, kuigi nemad saavad riigi poolt erilise soodustuse osaliseks. Meie jätame nemad isegi üüriseadusest wabaks. Näete, anname ometi niisuguseid soodustusi, ja Teie tulete ning ütlete, et asunikud saavad teiste kihtide... (J. Wain, stp.: Tarwis rohkem anda.) Mina räägin ka, et on tarwis rohkem anda. Aga millest meie siis räägime, meie tahame seda, ja Teie ei taha. (Segane wähele hüüa J. Wain'i, stp. poolt.)

Juhataja **A. Jürman**: Sõna on rkl. Gustawson'il faktiliseks märkuseks.

O. Gustawson (stp.): Rkl. härra Penno tähendas, nagu käsitaks käesolew paragrahw erakordseid tulusid, see ei ole õige. Käesolewa paragrahwi esimene pool ütleb sõnasõnalt järgmist: „Kõik tulud, mida riik riiklikust maatagawarast lahutatud maakohtade tarwitamisest käesolewa seaduse põhjal saab, arwatakse asunduskapitaali“ jne. Mina arwan, siin on jutt ühelt poolt summadest, mis saadakse ühelt poolt maade müügist, teiselt poolt aga riigi rendist. Kui wõtta kätte elmiste aastate eelarwed, siis leidub igal pool...

Juhataja **A. Jürman**: Rkl. Gustawson, sisuline arutamine ei ole faktiline märkus.

O. Gustawson (stp.): Ma tahtsin faktilise märkusena tähendada, et riigi eelarwetes on riigirent arwestatud mitte erakorralise tuluna, waid korralise tuluna. Seda wõib rkl. Penno leida igast eelarwest.

J. Hünerson (põl.): Lugupeetud eelkõneleja härra Wain awaldas imestust selle üle, et niihästi härra Penno kui ka minu mõtetest wälja on paistnud, nagu peaks maareformi teostamine kaua kestma, õige palju aastaid. Ma arwan, see on iseenesest mõistetaw ja selle juures ei ole midagi imestamiswäärilist. Maareformi teostamine ei ole wõib olla niisugune asi, nagu seda mõned on ette kujutanud, et wõtame mõisa ja jagame ta lihtsalt ära, lööme piiritulbad üles ja asi ongi joonas. (Wähele hüüed.)

Juhataja **A. Jürman**: Palun kõnelejat mitte segada!

J. Hünerson (põl.): Ma tahtsin selle peale tähendada, et see osa maareformist, mis meil senni käsitusel olnud, ikkagi õige wäike ja wõrdlemisi kerge olnud. Mis ime see siis on, kui meie sulapõllule tikud sisse lööme ja ütleme, see on sinu ja see on minu krunt. Ma tean, arwatakse tihti, mis maareformi juures teostada on, jagame lihtsalt mõisa ära, anname ühele nii- ja niipalju ja asi läheb õige kergesti edasi. Asjalugu on aga tõepoolest teisiti, et maareformi teostamise juures ei olegi midagi niisugust, mis wäga kergesti läheks. Nagu praegu näete, on piirid õige keerulised, enam pole niisuguseid suuri maatükke käes, nagu seda mõisate jagamise juures oli. Kuid kui ütleme, et see asi siiski meil kaunis kergesti mööda läheb ja talumaad ära jagatakse, sest kui tahtmine on, siis saadakse ka tuult purjedesse, siis tõuseb ometi teine küsimus jällegi esile. Meie teame wäga hästi, et meil on palju niisugust maad, mis ainult siis wõiks taimakaswatamiseks kõlbulik olla, kui teda tarwilikult ette walmistatakse, ümber töötatakse. Kuidas meie kultuurilist maad ei jagaks, maata rahwast on ja jääb meile ikkagi, maatahtjaid tuleb niikui-nii küll ja küll. Selle järele ei saa teie kuidagi edasi, sulamaa jääb kitsaks ning tarwidus tõuseb selle maa järele, mis siamaani mingisugust sissetulekut ei ole andnud. Mina arwan, praegu ei ole ka liig wara sellest seisukohast aru saada ja selle peale mõtlema hakata. Kui meie selle küsimuse tähtsust tõesti tunnistame, et maaküsimus meie rahwa elus üks tähtsam on, siis ei ole meil tarwis kunagi seda küsimust päewakorralt ära wõtta. Kui meie tahame seda küsimust päewakorral pidada, siis ei saa tühja käega seda asja ära otsustada, selleks peab raha olema. Mida meie siis kardame? Miks meie selle asja juures nii wäga kahtleme? Raha peab olema. Raha on aga juba jõu kokkuwõtmisega saadud, see tuleb ka tagasi, ja wõib olla, kui jõudu juurde tuleb, läheb see asi paremini, kui arwata wõib. Meie näeme igapäewases elus, keegi ei waidle selle wastu, et teatawate otstarwete jaoks eraldatakse teatawad kapitaalid. Wõtame näiteks seltsisid wõi ühisusi. Neil igalühel on olemas oma põhikapitaal, tagawaraka-

pitaal ja wõib olla weel kõiksugu nime-dega kapitaalid. Mille jaoks neid kapitaalide soetatakse, kas selleks, et seltsi-liikmed ennast ise ei usalda, mis teie arwate? (O. Gustawson, stp.: Kas riigi eelarwes peab ka tagawara kapitaal olema?) See ei tähenda mitte, et terve riigi eelarwe tuleb kapitaalidesse ära jaotada. Kas teie arwate, et riigi eelarwet ei saaks korras pidada siis, kui ta kapitaalidest koos seisaks? Ma usun, saab küll ja väga hästi. Nende kapitaalide asi ei ole nii, et nende kohta ei wõiks riigis seadusandlik asutus midagi otsustada. Esimene asi, mis siin otsekohe öeldud, on see, et minnakse välja seisukohast, nagu oleks tarwis anda iseäralik seadus. Tehke siis nii! Andke seadus, pange sinna see sisse, mis teie tahate ja kuidas tahate teha ja asju ajada ning walitseda jne. Teie poolt tuleb nii-kui-nii uusi seadusi juurde. Nii ei ole siin mingisugust soomustamist. Ma ütlen, kui see oleks meil esimese erikapitaali loomine, siis saaksin aru neist põhimõttelikkudest waidlustest, mis selle küsimuse puhul üles on kerkinud. Meil on aga olnud mitmesuguseid erikapitaale ja meie asutame weel praegu ühtelugu erifondisid juurde. Ma ei tea, kas tänases wõi homses päewakorras on jälle ühe fondi loomise seadus. Meie oleme mitmesuguseid riiklikke asutusi ja ettewõteteid loonud, meie oleme näinud ja tundnud, et on tarwis neile kätte anda teataw kapitaal, ja mikspärast siis see kapitaal rohkem riskeeritud on kui teised? Kõik oleneb sellest, kas meie teatawa ülesande jaoks asutame kapitaali, ja kuidaswiisi meie seda ülesannet hindame, kuidas meie seda teistest riigiettewõtetest eraldada tahame. Sellega, kui meie siin erifondi loome, tahame alla kriipsutada ja ära tähendada eneste jaoks ja teiste jaoks, kellel pärast meid selle asjaga tegemist teha tuleb, et siin on ühe erilise tähtsa asjaga tegemist, millele meie tahame erilist tähelepanu kinkida. Aga kui meie, nagu ma ütlesin, ühte kuhja kokku wiskame selle raha iga aasta jooksul, siis ei ole tunda, et meie iga aasta juurdekaswu summad, tulud ära kasutame, waid meie wõime siis maahinna ära tarwitada aasta jooksul, tähendab häwitame oma põhikapitaali ära. See ei ole aga ka igapäewases elus otstarbekohane majapidamine, waid otstarbekohane majapidamine nõuab, et tema põhikapitaali ära ei

konsumeeritaks, waid et see alles oleks, et see ringi käiks jne. Ja sellepärast ongi siin mõeldud erifondi asutada ja nõuda. Mina lihtsalt ei saa aru, mikspärast siin selle asja juures imestatakse. Mingisugust muud põhjust üle ei jää, kui sellele wastu räägitakse, kui ainult see, et mida meie saame, seda meie sööme, tähendab ajame ühepäewa poliitikat. Aga riigi elus niisugusele alusele minna ei tohi.

J. Wain (stp.): Härra Hünerson põhjendab maaparanduse fondi loomist sellega, et on olemas maksusid erakorralisi ja korralisi. Ja kui tõesti waadata maaparanduse ja maareformi teostamise fonde, siis on tõesti maaparanduse fond kindel summa, mis ringi käib. Tal ei ole mingisuguseid tundemärke, et see mingisugustest erakorralistest summadest koosseisew fond oleks. Kuna aga maareformi teostamiseks wäljaantawaid summad ei saa waadata korraliste kuludena. Järelikult on siin tegemist hoopis teise nähtusega. Kui wõimalik, peaks isegi wäljamaalt laenama wäliswaluutat ja katsuma wõimalikult pea maamajandust tõsta. See ei tähenda aga mitte, et see raha tuleks sinna jätta, ja wõlad tāsuda teistest summadest. Meil on kõneall olnud küsimus, et wõiks maareformi kiireks teostamiseks wälislaenusid otsida, ja ei ole kunagi mõeldud, et saadud raha peaks jääma erifondi juurde. Need mõtted, mis siin täna ette toodud on, tüüriwad aga sinna poole. (J. Hünerson, põl.: Seale ei ole ju wälislaenust juttugi!) Aga, kui meile wälislaenu antakse, siis mina küll pooldaksin seda, et meil ehitataks asunikkudele wõimalikult rutem elumajad, korralikud karjalaudad jne., et nemand saaksid oma karja hoida, wilja peksta — oma maast wõimalikult rutem ja enam saaki.

Juhataja A. Jürman: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja J. Holberg: Käesolewa paragrahwi arutamisel on ootamatult waidlused pikalt üles kerkinud, nimelt fondide loomise küsimuse suhtes. Mina pean tähendama, et see on täiesti asjata, minu meelest on see wormiliselt puht eelarwe-seaduse küsimus, ja sisuline oleks see siis, kui teatud fondi seadust arutataks. Ja härra Gustawson ja teised, kes siin kõnelenud, on asjata selle sisulise külje juures peatanud, ja niisama

ka selle wormilise külje juures. Wormiline külg saaks selle küsimuse juures arutatud siis, kui fondide seadust arutatakse. Aga ühte peaksin ütleva härra Gustawson'ile, et igatahes riigi majapidamise alal on sarnane põhimõte walitsemas, et kõik need sissetulekud, mis saadakse liikumata riigivarade likwideerimisel, need peavad minema uute väärtuste loomiseks. Riik ei tohi müüa oma warandusi selleks, et nende sissetulekutega jookswaid walitsemise kulusid katta. Ühes asjas on härra Gustawson'il niipalju õigust, et siin on nüüd selle fondi sisse arvatud need wiiwitusprensendid, mis peaksid küll minema alalise eelarwe sissetulekutesse, kuna aga wäljaostu maksud peaksid minema iseäralikku fondi. Asjalugu on sarnane, et kui meie niisugusele seisukohale asume, nagu härra Gustawson, siis oleks sarnane seisukord, et meie parlament ei wõiks eelarwe wastuwõtmise juures öelda, kui suur on käesolewa aasta sissetulek. Ühel aastal tuleb rohkem wäljaostusid, teisel aastal vähem. Ja mingisuguseid kalkulatsioone riik siin teha ei saa, sest meil on wõimalus antud maaomanikkudele korruga wäljaostusid ära maksta. Kui on hea aasta, maksetakse palju rohkem wäljaostumaksusid.

Teiseks peab tähendama, et meie ei wõi sarnasele seisukohale asuda, nagu siit pahemalt poolt tähendati, et kõik, mis riik oma waranduste wõi domäänide likwideerimisest saab, kohe jookswateks kuludeks peab ära kulutama. Ja kui niisuguseid fonde ei oleks, ning erakorralised sissetulekud ei eraldataks üldistest sissetulekutest, siis tuleks nähtus tõesti ilmsiks, et kui meie kõik metsad maha müüksime ja uusi wäärtusi juurde ei muretseks, siis oleks tagajärg see, et wiimati on kõik otsas ja riigil ei ole enam kuskilt midagi saada ega ka lootat.

Nendest põhimõtetest wälja minnes, wõttiski üldkommisjon käesolewa seaduse wastu, aga kuidas neid fonde kasutada, kuhu neid panna, kas asunikkuudele wõi wanadele põllumeestele anda, selle küsimuse otsustamine wõiks siis päewakorrale tulla, kui sellesarnast fondide seadust arutama hakatakse. (W a h e l h ü ü e J. W a i n'i, stp.: poolt.) Hilisema seadusega wõib juba muuta seda warasemat seadust.

Juhataja **A. Jürman**: Panen § 25. hääletamisele. (Hääletatakse.) Wähemus on wastu, seega on § 25 wastu wõetud. (Hüüded: Ära lugeda!) Nõutakse hääle äralugemist. (Hääletatakse.) Hääletamise tagajärjed on järgmised: poolt on antud 32 häält, wastu — 19, seega on § 25 wastu wõetud.

Aruandja **J. Holberg** kannab ette ja nähtawa enamusega wõetakse wastu § 26.

§ 26. Wabariigi Walitsusel on õigus käesolewa seaduse elluwiiamiseks tarwlikke määrusi anda.

Juhataja **A. Jürman**: (Hüüded: Lõpetada.) Paluksin rahu! Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on riigimaade põlisele rendile ja omanduseks andmise seadus lõpuhääletamisel wastu wõetud. (Hüüded: Lõpetada!)

Ettepanek on tehtud koosolek lõpetada. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on otsustatud koosolek lõpetada. Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 9.05 min.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu abiesimees **A. Jürman**.

Abisekretäär **J. Piiskar**.

